

РЕЗУЛТАТИ ПОПИСА СТАНОВНИШТВА

Све више самачких домаћинстава

На простору Шумадије просечно домаћинство изгубило је 1,5 члана, па је највише двочланих. Одмах иза њих су самачка, чији број је порастао због великих миграција и просечне старости становништа док вишегенерацијске породице, са више од шест чланова, чине тек свако десето домаћинство

Виолета ГЛИШИЋ

Да у Србији већ деценијама влада бела куга, а младенци све ређе стају на „луди камен“, показују и најновији подаци Републичког завода за статистику, потврђујући да је последњих година дошло до озбиљних поремећаја у величини српског домаћинства. Наиме, укупан број се, само у периоду између два пописа, смањило за 33.300, а просечан број чланова домаћинства, који је педесетих година прошлог века износио 4,39, данас је само 2,88 члана!

■ Породица изгубила више од једног члана

Смањење броја бракова, одлагање рађања за касније животно доба и пораст просечне старости становништва довели су до смањења броја вишечланих домаћинстава и пораста самачких, којих данас има преко пола милиона. Тако су према броју чланова најзаступљенија двочлана домаћинства којих има 25,6 одсто, а затим самачка (22,3), док је удео оних који имају преко четири члана испод седам процената.

На нивоу републичког просека налази се и Шумадија, па су ови простори забележили висок негативни тренд, јер је просечна величина домаћинства смањена са 4,5 на 3,1 члана. Просечно, највише чланова у домаћинству имају породице у Тополи (3,22) а, најмање у Аранђеловцу (2,95) и Крагујевцу (2,97). Према подацима, у Шумадији постоји нешто више од 97.000 домаћинстава, а највише их има у Крагујевцу и Аранђеловцу. Од мањих општина, највише домаћинстава броји Топола, скоро 7.000, а најмање Лапово - 2.500. У свим општинама Шумадије најзаступљенија су двочлана домаћинства, осим у Рачи, где има највише самачких (800).

Велике, вишегенерацијске породице, које су некада доминирале, почињу драстично да се смањују осамдесетих година, па их је сада четири пута мање него пре пола ве-

ка. Занимљиво је да домаћинства са преко шест чланова има највише у Крагујевцу (око 15 одсто), а најмање у Рачи (око седам одсто), што се објашњава одласком младих у развијеније средине и великом просечном старошћу становништва.

Стручњаци смањење величине домаћинства објашњавају ниским natalitetом у готово свим крајевима, па смо тако између два пописа изгубили скоро 300.000 становника. Висок природни прираштај карактеристичан је само за одређене групе, па подаци о броју рођене деце по националној припадности мајке показују да је рађање троје или више деце карактеристично само за Албанке, Бошњаци и Ромкиње, док припаднице осталих етничких заједница углавном рађају једно или двоје деце. Тако су општине које се издвајају по великом броју чланова домаћинства Тутин, Нови Пазар и Сјеница, у којима преовлађује исламско становништво, док су на подручју Шумадије домаћинства уситњена и по величини одговарају европском моделу.

Промене у структури домаћинства биле су нужне у складу са савременим условима живота, а природни прираштај је једини фактор који позитивно утиче на његову величину. Сви остали фактори имали су негативне последице. Тако је natalitet и број склопљених бракова опадао током времена, са интезивним изласком жена на тржиште рада, а боље плаћени послови захтевали су додатно школовање, чиме се померала граница за ступање у брак и рађање деце. То је директно довело до смање-

ња просечне величине домаћинства.

■ Одлазак из села у град смањило домаћинства

Такође, старење становништа значајно је утицало на опадање броја чланова једне породице. Са порастом просечне старости растао је и број старачких домаћинстава, која су најчешће и самачка. Сви фактори модернизације, укључујући степен индустријализације и урбанизације, као и доходак по глави становника, имали су негативан утицај, јер су млади постали економски незабављени и често су се одлучивали да живе самостално или са партнером. Ово је важно истаћи јер се код нас члановима домаћинства сматрају лица која заједно станују и заједнички троше средства за подмиревање основних животних потреба, па тако у једном стану може живети више домаћинства, док се у Европи примењује концепт једно домаћинство – један стан.

На крају не треба заборавити да су разлике у величини домаћинства последица и различитог друштвеног развоја који је довео до масовних миграција од неразвијених ка развијеним областима. То нам показује и проценат непољопривредног становништва у укупном, који је повећан одливом младих из села. Показало се да одлазак младог сеоског становништва у градове и уопште раст градског у односу на сеоско становништво директно негативно утицало на смањење чланова породице. Тако у Шумадији постоји 20 села у којима има мање од педесет домаћинстава, а најмање у Павловцу (општина Топола), Бајчетини (општина Кнић) и Трешњевику (општина Крагујевац), мање од двадесет.

Истраживање је показало да се по најмањој просечној величини домаћинства на подручју Шумадије издвајају општине које услед дугогодишњег негативног природног прираштаја имају велике поремећаје у старосној структури становништва, као и најнеразвијеније средине, које су

Page: 8

Reach: 0

Country: SERBIA

Size: 754 cm2

2 / 3

због одласка становништва изгубиле витални значај. Сматра се да ће се са порастом животног стандарда повећати и број самачких домаћинстава младих људи, али и

број двочланих, који ће пре свега представљати ванбрачне или друге облике неформалног живота. Такође, предвиђа се пораст самачких старачких домаћинстава, на-

рочито у малим селима удаљеним од градских центара, па не треба да чуди ако на следећем попису најбројнија буду управо једночлана домаћинства.

СЕЛО ОСТАЈЕ НА
СТАРЦИМА

ОВО ЋЕ БИТИ СВЕ ПОПУЛАРНИЈИ КРЕВЕТ У СРБИЈИ

Page: 8

Reach: 0

Country: SERBIA

Size: 754 cm2

3 / 3

БРОЈ И ВЕЛИЧИНА ДОМАЋИНСТАВА

Шумадијска област	97.096	14.867	23.623	18.989	18.571	8.675	7.696
Аранђеловац	15.630	3.304	3.882	2.917	2.979	1.426	1.122
Баточина	3.736	767	872	652	645	372	428
Кнић	4.755	1.183	1.220	692	636	493	531
Крагујевац	59.991	11.523	14.751	12.568	12.256	5.004	3.889
Лапово	2.455	518	537	420	408	286	286
Рача	3.593	800	772	587	588	354	492
Топола	6.936	1.447	1.589	1.153	1.059	740	948

ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА ДОМАЋИНСТАВА ПО ГОДИНАМА (У ПРОЦЕНТИМА)

1 члан	11,64	11,45	13,04	12,58	13,24	15,12	20,02	22,33
2 члана	14,61	15,12	16,40	17,65	19,96	23,17	24,80	25,65
3 члана	15,34	16,29	17,49	20,24	20,20	19,32	19,05	19,16
4 члана	16,14	16,93	19,02	21,46	22,74	23,99	21,26	18,25
5 чланова	13,95	13,59	13,36	11,81	9,63	9,06	8,17	7,94
6 и више чланова	28,31	26,62	20,69	16,25	14,22	9,33	6,70	6,67

СВЕТСКА СТАТИСТИКА

Велике породице у
исламским земљама

У развијеним земљама просечна величина домаћинства изразито је мала, близу два члана, док у неразвијеним земљама још увек броји више од пет чланова. Висок природни прираштај основни је разлог што се међу првих 50 земаља са највећим домаћинствима налазе углавном муслиманске земље. Утицај вере, традиције и обичаја био је превише јак да би се битније променила њихова структура. Тако се на првом месту у свету по величини дома-

ћинства налазе Кувајт и Саудијска Арабија, са више од осам чланова, а међу европским земљама ту су Турска и Албанија, са више од четири члана у домаћинству.

Најмање чланова (око 2,3) по домаћинству имају Француска, Велика Британија, Аустрија, Немачка и земље Скандинавије, у којима има највише самачких и најмање домаћинстава са више од пет чланова. Између ове две групе налазе се земље Јужне и Источне Европе, међу њима и Србија, чија домаћинства броје око три члана. Њих, такође, карактерише низак природни прираштај, велика старост становништва и све већи број самачких домаћинстава.